

психологічні стереотипи, знання, вміння, навички, правомірним є віднесення компетентності у спілкуванні до складу ключових компетентностей людини.

Завданням подальших досліджень вбачаємо розробку механізму формування комунікативної компетентності у випускників вищого юридичного закладу.

Література:

1. Бандурка О.М., Скакун О.Ф. Юридична деонтологія: Підручник. – Харків : Вид-во НУВС, 2002. – 336 с.
2. Булгакова В. Адаптувати людину до життя: До питання про співвідношення понять „комунікативна компетенція” та „комунікативна компетентність” // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – №6. – С.82 – 86.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2001. – 1440 с.
4. Козак С.І. Формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. / Південноукраїнський державний педагогічний університет. – Одеса, 2001. – 20 с.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: „К.І.С.”, 2004. – 112 с.
6. Комунікативна професійна компетентність як умова взаємодії соціального працівника з клієнтом / За ред. А.Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2003. – 87 с.
7. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
8. Родигіна І.В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 96 с.
9. Скляренко Н.К., Голованчук Л.П. Формування соціокультурної компетенції учнів за навчально-методичними комплексами серії English through Communication // Іноземні мови. – 2003. – № 1. – С.9 -10.
10. Словник іноземних слів / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
11. Longman Dictionary of English Language and Culture, Longman, 1999.

В статтє рассматривается сущность понятия коммуникативная компетентность будущих юристов. Выделенные особенности позволяют включить коммуникативную компетентность в состав ключевых, базовых компетентностей, что требует внесения соответствующих корректив в содержание высшего профессионального образования.

The essence of the future lawyers' communicative competence is determined in the article. The peculiarities of this quality distinguished in the article allow us to include the communicative competence into the structure of the key competencies. This can help us to make some correctives in the content of high professional training.

УДК 378: 37.036

Матковська І. Д.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ-ЮРИСТІВ

У статті автор аналізує методологічні і теоретичні аспекти формування професійної культури майбутніх спеціалістів-юристів в умовах інтеграції України до європейського простору та міжнародної спільноти; виховання почуття правової та

моральної відповідальності юриста; свідоме розв'язання суспільних суперечностей, що виникають у його практичній діяльності.

Постановка проблеми: Важливим напрямом у розвитку України як правового суспільства є підготовка юристів з високою загальною та професійною культурою, здатних до філософського осмислення цілісності людського буття і його культури. Отже, йдеться про сучасну філософію освіти і соціалізацію майбутнього спеціаліста-юриста як суб'єкта культури.

Поняття філософія правової освіти передбачає і забезпечує розуміння прояву глобалізації держави і права у світі, сприяння діалогу правових систем завдяки розширенню гуманітарно-світоглядних полікультурних орієнтацій, розвитку правової творчості з метою неухильного утвердження верховенства права як прав людини, формуванню особистості планетарного типу.

Філософія правової освіти неминуче передбачає утвердження природних та моральних норм у позитивному праві, сприяє повсюдній рецепції Європейського права. Міжнародні стандарти захисту прав і свобод людини посилюють відповідальність правника. Великого значення набуває людський чинник, оскільки від правотворчої, правозастосовної діяльності юриста, його участі в регулюванні суспільних відносин, у забезпеченні цивілізованого правопорядку в країні залежить майбутнє нашої держави.

Саме тому сьогодні, у період розбудови правової, демократичної української держави, важко переоцінити значення юриспруденції загалом і професійної юридичної діяльності зокрема.

Для подолання протиріч між темпами суспільного та індивідуального соціально-культурного розвитку сучасні навчальні заклади потребують створення, освоєння та впровадження виховних технологій та інновацій, спрямованих на орієнтацію особистості до зростаючих змін у суспільстві, готовності до майбутнього життя шляхом самореалізації, саморозвитку її здібностей, творчості та соціалізації в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Досліджуючи методологічні і теоретичні аспекти професійної культури спеціаліста-юриста ми спиралися на наукові праці видатних вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, психологічні чинники формування правосвідомості в контексті українського менталітету розглядає Т. М. Мартинюк [1], образ права в структурі правової свідомості – О. Г. Белобородова [2], місце права в системі ціннісних орієнтацій – Ф. Є. Шереги [7], правова соціалізація й законотворчість – І. В. Жадан [3], В. О. Тюріна [5], Ю. В. Чуфаровський [6], право і мораль в соціальних уявленнях молоді – Л. Н. Овдінко [4]. У центрі цих досліджень – вивчення виникнення особливого внутрішнього стану готовності й здатності особистості діяти в правовому полі.

Формулювання цілей статті. Метою нашої наукової праці ми вбачаємо в тому, щоб спираючись на філософські, соціологічні, психологічні, педагогічні, культурологічні концепції, дослідити закономірності формування особи юриста, та його професійної культури.

Необхідність та актуальність розробки даної теми обумовлюється тим, що без моральних аспектів говорити про повноцінну професійну культуру юриста неможливо. Культурологічний підхід до обґрунтування характеристики особи сучасного юриста полягає в тому, щоб дати оцінку сформованості його моральної культури, показати її значення в професійній діяльності правника. У принципах і функціях моральної, психологічної, емоційної, педагогічної та естетичної культури закладено основні засади створення гармонійної особистості юриста.

Виклад основного матеріалу. Долучення української системи вищої освіти до Болонського процесу серед методів та форм навчально-виховної діяльності на перший план виводить професійну свідомість особи.

Нині особливо важливо обґрунтувати роль особи юриста саме з позицій духовності, в основі якої – природні закони розвитку Всесвіту, історичні надбання духовності

людства. Лише у цьому випадку матимемо підстави говорити про сучасну модель правника.

Професія юриста – одна з найдавніших у людському суспільстві. У давньому суспільстві функції правотворчості здійснювали досвідчені й найбільш авторитетні старійшини, жерці, «волхви», служителі релігійного культу, пізніше – духовенство (єпископи, священники). Згодом виникла потреба в окремій групі людей, які б займалися правотворчою діяльністю, охороною громадського порядку, тлумаченням правових норм, розв'язанням різноманітних конфліктів, суспільних проблем.

Грунтовна підготовка юристів розпочалася в 6 ст. у Римі. Римські юристи Гай, Модестин, Павел, Папініан, Ульпініан – перші у світі творці правознавства, які продовжили розвиток державно-правових концепцій Давньої Греції, Давнього Риму. Наприкінці XI ст. – початку XII ст. центром розвитку юриспруденції став університет у Болоньї (Італія).

Юрист, виконуючи службові обов'язки, органічно поєднує функції знавця букви і духу права, духовно-морального наставника, політолога, психолога-педагога, економіста, актора та ін.

Для більш детального сприйняття особи юриста, слід дослідити принципи, на яких базується процес формування справжнього правника.

1. Основним принципом є нормативність. Він вимагає, щоб кожна професійна дія юриста була підпорядкована загальноприйнятим моральним нормам, які регулюють всю життєдіяльність особи.

2. Принцип самостійності полягає в тому, що юрист одноосібно формує свою поведінку, яка спрямована на підвищення ефективності правоохоронної діяльності щодо громадян і суспільства в цілому. Слід навчити майбутнього спеціаліста-юриста самостійно виробляти у собі почуття внутрішнього імперативу службового обов'язку за велінням серця та покликом сумління.

3. Принцип неповторності особливо важливий у юридичній діяльності. Тому слід виховувати у правника повагу до своєї індивідуальності.

4. Унікальним принципом є нестандартність. Його сутність полягає в тому, що професійна майстерність юриста повинна бути спрямована на розв'язання несподіваних, нестандартних ситуацій.

5. Принцип миттєвості характеризує високий ступінь кмітливості юриста, його здатність швидко й безпомилково приймати обґрунтоване правильне рішення.

6. Дуже близьким за змістом до принципу миттєвості є принцип непередбачуваності. Адже у багатьох випадках дії юриста не запрограмовані. Виникають ситуації, до яких юрист не завжди готовий.

7. Принцип практичності полягає в тому, що саме на практиці, а не під час теоретичних занять, юрист формує норми своєї поведінки. Тому майбутні фахівці повинні зрозуміти, що дії юриста на практиці значною мірою деталізуються і ніколи не повторюються.

Підсумовуючи вищенаведені принципи, зазначимо, що головне у професійній діяльності юриста – вчасно прийняти оптимальне правове рішення.

Вважаємо, що юридична діяльність спрямована на вирішення різних правових і моральних ситуацій. Виховання моральної культури у майбутнього юриста орієнтує на те, щоб у професійній діяльності запобігти дисгармонії між духовним і матеріальним. Тому слід виховувати у майбутніх юристів повну віддачу здібностей, таланту, покликання, любові й енергії для забезпечення цивілізованого правопорядку в державі.

Крім моральної культури, слід намагатися виховувати у студентства педагогічну культуру юриста. Освічений юрист – це передусім той, хто знає методику правового виховання різних верств населення, а його фаховість є результатом оволодіння певними різновидами духовної культури.

Таким чином, можна сформулювати основні завдання формування професійної культури юриста:

1. Виходячи з вимог соціального прогресу, особливостей та умов функціонування українського суспільства, треба визначити роль та призначення юридичної діяльності в структурі соціальної діяльності.

2. Відповідно до першого завдання бажано висвітлити соціальне призначення юристів на сучасному етапі реформування державних інститутів, а також підвищити авторитет юридичної професії.

3. Сформулювати загальнотеоретичну модель юриста високого рівня кваліфікації, враховуючи всю сукупність вимог професійного, особистого характеру, проаналізувавши досвід іноземних держав.

4. На підставі існуючих результатів наукових досліджень прогнозувати тенденції розвитку юридичної науки, визначити необхідні зміни щодо системи кваліфікаційних вимог у межах конкретних юридичних спеціальностей.

5. Виробляти практичні рекомендації для вирішення проблем правової діяльності, що безпосередньо залежать від рівня професійної підготовки, правової культури працівника, його морального обліку в цілому.

6. Надавати організаційно-методичну допомогу студентам-юристам на первинному етапі навчання, підготувати їх до ґрунтовного засвоєння матеріалу, сформулювати особисті уявлення стосовно юридичної теорії та юридичної практики, кваліфіковано підготувати їх до самостійного вибору майбутньої юридичної спеціальності.

7. Сформувати стійку систему знань щодо морального обличчя юриста, зробити їх елементом особистої культури, базою для подальшого формування правової свідомості особи.

8. Виховувати у студента те, що правник завжди і скрізь має бути носієм морально-правових норм, виступати творцем нових моральних цінностей у праві, пропагувати й доводити на власному прикладі, що будувати життя потрібно за моральними законами.

9. Наголошувати на тому, що майбутній юрист зобов'язаний свою діяльність здійснювати при дотриманні таких принципів педагогічної культури, а саме: педагогічні здібності, евристичності (важливі делікатність і доречність поставлених питань, реплік, відсутність іронії чи зневаги до інших учасників правової ситуації), внутрішньої зібраності під час вибору лінії поведінки, мовленнєвого етикету, відповідального ставлення до правового виховання громадян, почуття міри, принциповості, поступливості, почуття гумору.

Висновки. Сьогодні недостатньо зробити кожного юриста-спеціаліста носієм визначеної суми знань. Для того, щоб говорити про високий професіоналізм, необхідно навчити випускника вузу застосовувати знання, уміння і навички. І ця спроможність використовувати вивчений матеріал прищеплюється такими навчальними дисциплінами, як педагогіка, психологія, методика викладання права та інші. Причому ці дисципліни повинні бути, на нашу думку, обов'язковими для вивчення не тільки для викладачів права, але і для спеціалістів-юристів.

Саме ці дисципліни покликані сформувати в студента цілісну картину про особливості особистісного і психологічного розвитку людини, засоби позитивного впливу на нього, закономірності й особливості розвитку людини на різних етапах її життя, взаємодію між людьми, впливу на неї колективу і суспільства, методи і засоби передачі знань, умінь і навичок, уміння спілкуватися.

Отже, мета навчального закладу, здійснюючи підготовку спеціаліста-юриста, викладача правових дисциплін, – сформувати у випускника органічну систему основних якостей юриста, педагога, оскільки вони характеризують індивідуальність особистості, розкривають потенціал професіоналізму, спрямованого на служіння справі законності та добробуту людей.

Література:

1. Актуальні проблеми юридичної психології: Тези доповідей Всеукр. наук.- практик. конференції / Ред. кол.: Є.М.Мойсеев, В.М.Дзюба, О.М.Джужа та ін. – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. – 360 с.
2. Белобородова А.Г. Образ права в структуре правосознания (психосемантический аспект) // Актуальные проблемы юридической психологии. – М., 1998. – С. 48-56
3. Жадан І. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні: Метод, посібник /І. Жадан, С. Кисельов, О. Кисельова, С. Рябов. – К.: Тандем, 2004. – 80 с.
4. Овдієнко Л.Н. Мораль і право в соціальних уявленнях молоді. – Рукопис.
5. Тюріна В.О. Система цінностей, правова соціалізація і правове виховання // Психологія на перетині тисячоліть: Зб. наук. праць учасників 5-х Костюківських читань. – К.: Гнозис, 1998. – Т. 3. – С. 396-404.
6. Чуфаровский Ю.В. Юридическая психология: Учебник. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Проспект, 2005. – 472 с.
7. Шереги Ф. Социология права: прикладные исследования. – Спб.: Алетейя, 2002. – 447 с.

В статье автор анализирует методологические и теоретические аспекты формирования профессиональной культуры будущих специалистов-юристов в условиях интеграции Украины в европейское пространство и международное сообщество; воспитание чувства правовой и моральной ответственности юриста; сознательное решение общественных разногласий, которые возникают в его практической деятельности.

In the article author analyzes methodological and theoretical aspects of the future graduated lawyers professional culture forming in conditions of integration of Ukraine in the European space and the international community; education of legal and moral responsibility lawyer's feeling; the conscious decision of public disagreements which arise in its practical activities.

УДК 378.371:802.0:37

Ніколаєнко О. В., Ушата Т. О.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНОМУ ВНЗ

Стаття присвячена виховній та розвивальній ролі інформативних та комунікативних технологій навчання іноземної мови у немовних ВНЗ. Автори дають теоретичне обґрунтування ефективності використання комп'ютерних технологій.

Постановка проблеми. На сучасному етапі неможливо уявити собі викладання іноземної мови без урахування особистісно-орієнтованого аспекту і когнітивної моделі процесу навчання іноземним мовам з використанням автоматизованих навчальних систем на базі сучасних комп'ютерних технологій. Визначна роль у справі інформатизації суспільства належить інформатизації освіти. Інформатизація освіти – грандіозне завдання, в межах якого забезпечуються передумови підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів для всіх галузей і сфер діяльності, в тому числі і сфери освіти. Проблема активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, успішне вирішення якої дозволяє досягти суттєвого підвищення ефективності та якості навчального процесу, постійно перебуває в центрі уваги як дослідників, так і викладачів-практиків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні аспекти проблеми активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання розкриті в дослідженнях